

Otázky ve filosofii / Filosofie a otázky / Nové - původ nového

Jednou z nejzákladnějších „funkcí“ filosofie je slyšení, pochopení a formulování nových otázek. Obvykle se mluví o tzv. věčných otázkách. To je omyl, resp. je to nepřipustné zjednodušování a přímo redukce. Kdyby byly filosofickou záležitostí jenom nebo především věčné otázky, byla by filosofie téměř zbytečná – anebo by se podobala něčemu jako školské logice. Na věčné, tj. stále stejné otázky nemůžete stále nově a překvapivě odpovídat. A filosofie naopak je stále nová a vždy znovu nás překvapuje (doby, kdy nepřekvapuje, označujeme za úpadkové). Tak tedy: nové otázky. A teď se dělí cesty: jsou filosofové, kteří – ať už programově anebo bezmyšlenkovitě (to jsou ti slabší) mluví o tom, že filosof takové nové otázky klade, že (si) je vymýšlí, že jsou to jeho myšlenkové vynálezy. Ale to už je určitá odpověď na nutně předcházející otázku: odkud se berou nové otázky? A pak přichází hned ta druhá nejvýznamnější otázka: odkud se berou nové odpovědi? Obojí pak můžeme spojit v jednu jedinou otázku ještě základnější: odkud se vůbec berou nové věci, nové skutečnosti, vůbec něco nového? V jisté reinterpetaci to je možno přeformulovat: odkud se bere čas resp. – přesně vzato – přicházející (adventivní) budoucnost? Když pochopíme, že zítřek nevyplývá ze včerejška a že budoucnost není důsledkem minulosti, nýbrž naopak; když pochopíme, že to není filosofova fantazie, která by byla s to před námi vykouzlit nové otázky a nové odpovědi, ale že filosof musí mít nějaký radar či spíše anténu, aby ty nové otázky zachytil a aby se pokusil je po svém formulovat – pak začneme pomalu chápat, co to je filosofie.

(Písek, 930925-1.)